

Novinky zahraniční knihovnické literatury

1. BAIER, Hans
Bestandserhaltung steht unter Zeitdruck : Das Leipziger Zentrum für Bucherhaltung entwickelt sich zum Dienstleister und Partner für Bibliotheken und Archive [Uchovávaní fondů a časová tiseň : Lipské Středisko ochrany knižních fondů se stává servisem a partnerem pro knihovny a archivy] / Hans Baier
In: Buch. Bibl : Sonderheft Bibliothekskongress. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 49, Sonderh. (1997), s. 75-77.
Po připomenutí příčin rychlého rozpadu knih a archivních dokumentů tištěných na papíře a rozsahu těchto škod v Německu a v evropském měřítku seznamuje autor s vývojem Střediska ochrany knižních fondů při Německé knihovně v Lipsku (Deutsche Bücherei Leipzig, Zentrum für Bucherhaltung), s jeho dnešní funkcí a programem, s moderním strojním vybavením a se třemi základními postupy restaurování papírových dokumentů: štěpením papíru, doléváním papíru a hromadným odkyselováním.
2. BALL, Rafael - KÜSTERS-SCHAH, Ursula
Bibliographieren und bibliographische Instrumente im Spannungsfeld traditioneller und neuer Medien : Ein Beitrag zur Veränderung von Arbeitsprozessen und Werkzeugen bibliothekarischer Routine [Pracovní postupy a nástroje bibliografie v podmínkách tradičních a novodobých médií : Příspěvek k otázce změny rutinních pracovních procesů a nástrojů v knihovnách] / Rafael Ball, Ursula Küsters-Schah
In: Bibl. Forsch. Prax. - [München]. - 0341-4183. - 22, č. 3 (1998), s. 324-331. Lit. 28. Příl.
Po úvodní stručné odpovědi na otázku, co je bibliografie a zda je potřebná v době automatizovaných vyhledávacích systémů, informují autoři o knihovně výzkumného střediska vysokých škol Porýní-Westfálska (Zentralbibliothek der Forschungszentrum Jülich GmbH). Na příkladu jejího bibliografického oddělení srovnávají proces vyhledávání bibliografických dat v 70. letech (s přehledem používaných abstrakt, referátových periodik, souborných katalogů, časopiseckých indexů ve formě mikrofiší aj.) s postupy v 90. letech, od online rešerší, využívání databází na CD-ROM až k Internetu. V kapitole o dnešních postupech je uveden přehled databází, příp. internetových stránek hlavních informačních center, převážně německých. V závěrečné poznámce se autoři vyjadřují k budoucnosti bibliografických postupů se zřetelem k vývoji informačních technologií. Připojují také obsáhlý soupis v textu užitých zkratk německých a světových bibliograficko-informačních center, databází, souborných katalogů a dalších informačních produktů (v řadě případů s internetovými adresami).
3. BILLINGS, Harold
Libraries, Language, and Change : Defining the Information Present [Knihovny, jazyk a změna : Definování informační přítomnosti] / Harold Billings
In: Coll. Res. Libr. - [Chicago]. - 0010-0870. - 59, č. 3 (1998), s. 212-218. Lit. 5.
Autor se zabývá změnami v informačním světě a ve vzdělávání, které ovlivňují činnost knihoven. Uvažuje také o tom, zda dokážeme nové jevy identifikovat a adekvátně pojmenovat, což je předpoklad pro diskusi o nich a pro jejich pochopení. Nové technologie způsobují řadu změn ve vzdělávacím systému (např. v oblasti dálkového studia a celoživotního vzdělávání). Knihovny musí ve změněných podmínkách plnit svou funkci. Autor rozebírá tři pojmy, které s touto adaptací knihoven souvisejí: vzdálená informace (distance information), řízená informace (managed information) a transformační tvorba rozpočtu (transformational budgeting). Konkrétní příklady konsorcií, organizací pro řízení informace (information management organizations, IMOs) jsou z praxe amerických knihoven.
4. BOYD, Norman
Towards access service : supply times, quality control and performance-related services [K dostupným službám : výpůjční doba, kontrola kvality a efektivnost poskytovaných služeb] / Norman Boyd
In: Interlending Doc. Supply. - [Bradford]. - 0264-1615. - 25, č. 3 (1997), s. 118-123. Lit. 2.
Článek seznamuje s pilotním průzkumem, jehož cílem bylo zjistit celkovou dobu vyřízení požadavku od vznese- ní dotazu po dodání dokumentu uživateli a získat tak podklad pro vypracování časových standardů. Průzkum

zahrnul 60 knihoven zapojených do systému LASER (největší knihovnický region ve Velké Británii - 43 správních celků) a knihoven využívajících automatizovaný souborný katalog v systému VISCOUNT. Spolupráce knihoven a MVS v systému LASER se datuje již rokem 1928, od roku 1980 je provozován automatizovaný systém VISCOUNT (ten umožňuje uživateli vyhledávat v souborném katalogu s cca 4 miliony záznamů a předložit požadavek některé ze zapojených knihoven nebo všem knihovnám, které požadovaný titul mají; knihovny spolupracující v systému VISCOUNT přesahují geografický region LASERu). Průzkum se zabýval úspěšností vyhledání a dodání dokumentu, délkou doby vyřízení požadavku i překážkami v jednotlivých fázích realizace meziknihovní výpůjčky. Součástí článku jsou přehledné analytické tabulky výsledků průzkumu. Příspěvek je zaměřen také na těžkosti při sběru a zpřístupňování dat v běžných i složitějších situacích.

5. BUČÍKOVÁ, Anna

Doplňovanie knižničných fondov pôvodnou slovenskou tvorbou [Doplňování knihovnických fondů původní slovenskou tvorbou] / Anna Bučíková

In: Kniž. Inform. - [Martin]. - 1210-096X. - 30, č. 12 (1998), s. 457-459.

Krajska štátna knižnica Ľudovíta Štúra (Zvolen) provedla v krajských, státních regionálních a městských knihovnách na Slovensku průzkum zaměřený na zastoupení původní slovenské tvorby ve fondech, na mezery v doplňování a na informovanost o vydávání původní slovenské literatury. Výsledky výzkumu hovoří o tom, že původní slovenská tvorba má v knihovnách dobré zastoupení, ale jen do roku 1990 - rozpadem knižního velkoobchodu a nástupem distribučních firem převážně komerčního charakteru se situace v doplňování děl původní slovenské literatury zkomplikovala. Negativním faktorem je finanční situace knihoven (nakupují se hlavně díla regionálních autorů, není na multiplikáty potřebné především v městských knihovnách atd.). Autorka dále uvádí připomínky (čtenářů i knihovníků) k původní slovenské tvorbě, ke kulturní politice státu, vyjmenovává konkrétní díla, která chybí na knižním trhu, upozorňuje na nedostatečně zastoupené tematické skupiny. Zkoumá otázku, zda jsou informace o vydávání původní slovenské literatury dostačující a srovnává různé zdroje informací z hlediska jejich úplnosti, včasnosti, výstižnosti charakteristik, hovoří o nedostacích či dokonce absenci nakladatelských edičních plánů atd. V závěru autorka shrnuje náměty knihovníků na organizaci vzdělávacích aj. akcí zaměřených na zkoumanou oblast.

6. COOPER, Alan - PARKER, Richard

Neue Herausforderungen für Berufsverbände : Die Rolle der Library Association (LA) in Großbritannien [Nové podněty pro profesní svazy : Úloha Asociace knihoven (LA) ve Velké Británii] / Alan Cooper, Richard Parker
In: Buch. Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 9 (1998), s. 568-572. Lit. 12.

V souvislosti s činností nedávno ustavené britské Komise pro knihovny a informace (Library and Information Commission) a jí vydanou zprávou „Nová knihovna: Lidová síť“ (New Library: The People's Network, říjen 1997) charakterizují autoři úsilí britské vlády o maximální zpřístupnění informací a zvýšení vzdělanosti. Analyzují programové materiály vydané vládními orgány a dokumenty, které vyjadřují názory Asociace knihoven (LA) na úlohu veřejných knihoven v informační společnosti, na odstraňování nerovnosti v přístupu k informacím a na aktivní podporu celoživotního vzdělávání. Zdůrazňují význam činnosti profesního svazu, jakým je britská LA, pro prosazování zájmů knihoven a usměrňování kulturní politiky vlády. V závěru autoři připomínají významné aktivity LA v nedávné době, mezi něž patří projednávání autorského práva a nové, širší základny pro působení profesních svazů.

7. DUCHEIN, Michel

Le Bâtiment, Élément Essentiel d'une Politique de Conservation [Budova - východisko pro formulování politiky ochrany fondů] / Michel Duchein

In: LIBER Quart. - [München]. - 1435-5205. - 8, č. 4 (1998), s. 423-435.

Architektonické řešení, celkový charakter a původní určení budovy je východiskem pro tvorbu koncepcí ochrany knihovnických (archivních, muzejních...) sbírek, zejména v případě institucí, jejichž posláním je uchování národního kulturního dědictví. Autor uvádí hlavní problémy v následujících oblastech: protipožární ochrana, ochrana proti vniknutí vody, stabilizace mikroklimatu a problémy klimatizace, ochrana proti světelnému záření, zabezpečení objektů proti vniknutí nežádoucích osob, proti krádežím a vandalismu. S využitím vlastních zkušeností experta v dané oblasti autor cituje příklady z Evropy i ze zámoří. Podává přehled základních postupů s upozorněním na vhodnost jejich použití s ohledem na lokální klimatické podmínky. Uvádí případy, kdy se názory na metody ochrany různí, poukazuje na častou odlišnost národních norem různých států, na rozpor mezi požadavky na ochranu a finančními možnostmi knihoven, na někdy omezenou nabídku trhu (např. klimatizačních zařízení). V každé oblasti ochrany odlišuje podmínky knihoven, jejichž budovy byly primárně určeny jiným účelům (a zvažuje technické i finanční možnosti adaptace těchto budov v souladu s normami ochrany fondů), a institucí speciálně budovaných pro uložení a zpřístupnění sbírek. Zde pak kritizuje negativní vliv

módních trendů v architektuře, které preferují např. velké prosklené plochy, což je v rozporu s požadavky na maximální přípustnou míru vystavení dokumentů světelnému záření atd.

8. FOWLER, Rena K.

The University Library as Learning Organization for Innovation : An Exploratory Study [Univerzitní knihovna jako učící se organizace : Výzkum] / Rena K. Fowler

In: Coll. Res. Libr. - [Chicago]. - 0010-0870. - 59, č. 3 (1998), s. 220-231.

Autorka zkoumá vysokoškolské knihovny, které se vlivem nových technologií, měnícího se prostředí, informačních dálnic apod. inovují a mění v knihovny budoucnosti. Ústředním pojmem je „učící se organizace“ - přínosem článku pak teoretické informace vztahující se k definici a modelu učící se organizace. Tento model byl v univerzitním prostředí ověřen výzkumem, který autorka podrobně popisuje z hlediska metod a technik, uvádí hypotézy a výsledky jejich ověření a v závěru poměrně detailně informuje o tom, v čem byl model učící se organizace potvrzen a v čem nikoli.

9. GILJAREVSKIJ, Rudžero Sergejevič

Naučnaja biblioteka v epochu elektronnych kommunikacij [Vědecké knihovny v epoše elektronické komunikace] / Rudžero Sergejevič Giljarevskij

In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 7 (1998), s. 3-12.

Autor, známý teoretik v oblasti informací, charakterizuje základní znaky informační infrastruktury, rekapituluje její vývoj (od informačních dálnic k národní informační infrastruktuře - NII, Internetu a virtuální knihovně) a připomíná některé kroky vlády USA na podporu rozvoje otevřených a všeobecně přístupných sítí (zákon Kongresu USA o vytvoření NII, vyčlenění státních dotací pro realizaci tohoto programu). Síťové technologie usnadňují kooperaci i knihovnám - k ní jsou knihovny ostatně tlačeny ekonomickou nutností sdílení zdrojů. Problém, kam v situaci stále napjatějších rozpočtů orientovat finance (na získávání a uchovávání tradiční literatury nebo na zpřístupňování elektronických verzí dokumentů po sítích), je skutečným dilematem. Na druhou stranu nutí k zamyšlení o funkcích knihoven, zejména vědeckých. Další problém vzniká v souvislosti s opomíjením vlivu nosiče na informaci, kterou předává, a na percepci této informace - společnost riskuje ztrátu hodnot knižní kultury, zejména typografie a dalších stylových komponentů, které jsou díky tisíciletému vývoji optimální vzhledem k psychofyzilogickým zvláštnostem lidského vnímání. V souvislosti s rozšiřováním informačních služeb se začíná zpochybňovat bezplatnost knihoven - to autor považuje za etickou záležitost. Vzhledem k hlásání požadavku absolutní dostupnosti všech druhů informací všem členům společnosti zde vzniká napětí, bez jehož řešení je obtížné vytvářet prognózu rozvoje informační infrastruktury i knihoven.

10. HECKART, Ronald J.

Machine Help and Human Help in the Emerging Digital Library [Strojová a lidská pomoc v nastupující digitální knihovně] / Ronald J. Heckart

In: Coll. Res. Libr. - [Chicago]. - 0010-0870. - 59, č. 3 (1998), s. 250-259. Lit. 18.

Nástup digitální knihovny vyvolává otázku, zda a v jaké míře bude pomoc knihovníka čtenáři (lidská pomoc) nahrazena zlepšováním technologií umožňujícím kvalitativnější nápovědy, přívětivější uživatelské rozhraní a tím větší soběstačnost uživatele (strojová pomoc). Autor uvádí trendy v komerčním a v akademickém sektoru. Nová technologie již nyní stírá rozdíly mezi studiem na místě, v koleji a studiem na dálku, k dispozici jsou online katalogy se záznamy propojenými s plnými texty. Na tomto základě konstruuje autor scénář studijního dne hypotetického studenta v časovém horizontu let 2010-2015. Charakterizuje ho absence kontaktů nezprostředkovaných strojem a pomíjení nedigitalizovaných klasických sbírek. Autor se zmiňuje i o postojích knihovníků, o otázce rovného přístupu k informacím a nastiňuje různé možnosti, jak problém pojmut.

11. JERONINA, Je. A.

Zakon ob avtorskom prave i jego vlijanije na dejatel'nost' služb MBA i dostavki dokumentov bibliotek Rossii [Zákon o autorském právu a jeho vliv na MVS a na dodávání dokumentů v knihovnách Ruska] / Je. A. Jeronina

In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 9 (1998), s. 95-101.

Vývoj autorského práva v Rusku, resp. v bývalém SSSR v souvislosti s meziknihovními službami. V roce 1993 nabyl účinnosti zákon Ruské federace O autorském právu a právech příbuzných, který je plně v souladu s Bernskou konvencí (díky tomuto zákonu se také Rusko mohlo ke konvenci připojit, k čemuž došlo v roce 1995). V 70.-90. letech byly přijaty dokumenty reglementující meziknihovní služby a zejména pořizování kopií dokumentů. Tato oblast byla v minulosti ovlivněna legislativou o cenzuře - její těsné spojení s autorským právem je jednou ze zvláštností celého vývoje autorskoprávní legislativy v Rusku. Současnou situaci charakterizuje autorka slovy - „nový zákon a staré problémy“. Zatím nejsou např. zpracovány prováděcí směrnice, které by jasně vymezily vzájemné vztahy knihoven a držitelů autorských práv. V uvedeném zákoně z roku 1993 jsou sice

specifikovány podmínky bezplatného užití děl cestou pořizování kopií (náhrady za ztracené či zničené exempláře z fondů knihoven a archivů, kopírování jednotlivých statí, děl malého rozsahu či úryvků z děl), v praxi však stoupá „výroba“ kopií celých publikací. Příčinou je ekonomická situace ruských knihoven, které omezují nákup multiplikátů, a také nízké náklady řady potřebných odborných publikací, které vydávají menší soukromá nakladatelství a po nichž je v knihovnách velká poptávka.

12. KIRCHLER, Martina

Der Bibliotheksverband Südtirol (bvs) : Gründung, Tätigkeit und Zukunftsperspektiven [Spolek knihoven Jižních Tyrol : Založení, činnost a perspektivy] / Martina Kirchler

In: Buch. Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 50, č. 9 (1998), s. 573-576.

Článek je uveden historií vzniku a rozvoje veřejných knihoven Jižních Tyrol po 1. světové válce. Je zmíněno vytvoření první řídicí instituce knihoven při zemské kulturní radě (1974) a ustavení zájmového spolku knihoven v roce 1981 s úkolem podpořit vypracování a schválení zemského zákona o knihovnách (listopad 1983) a následně též zákona o školních knihovnách (srpen 1990). Autorka - jednatelka Spolku knihoven Jižních Tyrol - popisuje činnost organizace v prvních letech existence (zpracování, doplňování a zpřístupnění knihovnických fondů, spolupráce na akcích pro veřejnost v zájmu zvyšování čtenářské aktivity). Dále se zabývá stěžejními úkoly Spolku v dnešní době: podíl na financování knihoven, příprava databáze knihovnických fondů Jižních Tyrol, zajišťování odborné přípravy knihovníků a v perspektivě vybudování sítě knihoven všech typů. Připojena jsou statistická data knihoven Jižních Tyrol, údaje o Spolku, jeho financích a členské základně.

13. LEHMAN, Klaus-Dieter

La Deutsche Bibliothek : Son rôle dans la création d'une bibliothèque numérique pour l'Europe [Deutsche Bibliothek a její úloha při vytváření elektronické knihovny pro Evropu] / Klaus-Dieter Lehman

In: Bull. Bibl. France. - [Paris]. - 0006-2006. - 43, č. 4 (1998), s. 28-35.

Ředitel Německé knihovny ve Frankfurtu nad Mohanem (Deutsche Bibliothek, DB) představuje tuto národní knihovnu a její zapojení do mezinárodního procesu vytváření globální informační infrastruktury. DB využívá od roku 1997 novou budovu. Ve spolupráci s lipskou Deutsche Bücherei a s Německým hudebním archivem (Deutsches Musikarchiv) bude v nových podmínkách archivovat, bibliograficky zpracovávat a zpřístupňovat klasickou tištěnou produkci i elektronické dokumenty. Popisu technických předpokladů výkonu těchto funkcí je věnována značná část příspěvku. Nová komunikační síť, do níž jsou zapojeny také ústřední knihovny Lipska a Berlína, využívá špičkovou technologii ATM (Asynchronous Transfer Mode), systém multimediálního přístupu MMB, což umožňuje mj. online zpřístupnění katalogu, vstup do Internetu, zpracování, zpřístupnění a dlouhodobou archivaci elektronických dokumentů (do roku 2000 se předpokládá nárůst podílu těchto dokumentů v akvizici z dnešních 2-3 % na 20 %). V globálně se rozvíjícím elektronickém prostředí musí národní knihovny a archivy vytvořit evropskou depozitní knihovnu, která by fungovala v síti a zpřístupňovala elektronické dokumenty bez ohledu na jejich původní nosič. Tento cíl sleduje evropský program NEDLIB (Networked European Deposit Library, 1995-2000), do něhož se DB aktivně zapojila.

14. MANNING, Ralph W.

Une initiative de coopération assure la conservation du patrimoine de l'édition [Iniciativní spolupráce pro uchování kulturního dědictví publikací] / Ralph W. Manning

In: Nat. Libr. News. - [Ottawa]. - 0027-9633. - 29, č. 7-8 (1997), s. 17.

Za dobu, která uplynula od vypracování Národní strategie uchování kanadských knihovnických fondů (1992), se stalo zřejmým, že uchování národního písemného dědictví není možné bez spolupráce knihoven, a to i na mezinárodní úrovni. Autor popisuje konkrétní zkušenost z realizace projektu kooperace mezi Národní knihovnou Kanady a několika univerzitními knihovnami USA při zjišťování, bibliografickém zpracování a mikrografickém zajišťování dokumentů. V daném případě šlo o literaturu o přírodě Severní Ameriky. Akce umožnila lokalizovat kanadské publikace chybějící v knihovnách jednotlivých účastnických institucí. Dokumenty byly zapůjčeny Cornellově univerzitě v Ithace (USA), která je převedla na mikrofilmy. Národní knihovna Kanady i ostatní knihovny posléze získaly nejen tyto relativně úplné kolekce dokumentů, byť na náhradním nosiči, ale i právo disponovat jimi v rámci meziknihovnických služeb.

15. RAGIMOVA, M. A.

Rol' GPNTB Rosii v sozdanii Avtomatizirovannoj sistemy Rossijskogo svodnogo kataloga po naučno-techničeskoy literature : opyt vzaimodejstvija s učastnikami sistemy i perspektivy razvitija [Úloha Státní veřejné vědeckotechnické knihovny Ruska při vytváření Automatizovaného systému Ruského souborného katalogu vědeckotechnické literatury : zkušenosti ze spolupráce s účastníky systému a perspektivy rozvoje] / M. A. Ragimova

In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 9 (1998), s. 74-77.

Autorka informuje o vytváření Ruského souborného katalogu vědeckotechnické literatury (RSvK): vzniká od počátku 80. let, zahrnuje ruskou i zahraniční literaturu (knihy a časopisy), jeho garantem je Státní veřejná vědeckotechnická knihovna Ruska (GPNTB), účastníky pak hlavní univerzální i specializované vědecké knihovny, obě národní knihovny Ruska, Ruská knižní palata a také knihovny a informační instituce bývalých svazových republik (RSvK je fakticky mezinárodním souborným katalogem). Systém je otevřen pro další účastníky. Data-báze RSvK dnes obsahuje 500 000 bibliografických záznamů s lokačními údaji, předpokládá se průběžné doplňování díky retrokonverzi katalogu GPNTB. Původní tematický rozsah (přírodní vědy, technika, zemědělství a medicína) se rozšiřuje (přistupuje ekonomika, marketing, sociologie, ekologie, dějiny vědy a techniky, obchodní informace). Komunikativním formátem je UNIMARC. Automatizovaný systém RSvK umožňuje lokální i vzdálený přístup k databázi, informační soubory (výstupy) jsou k dispozici v tištěné podobě a na CD-ROM. Autorka cituje právní předpisy regulující tuto oblast včetně mezistátních (např. Dohoda o mezistátní výměně vědeckotechnických informací, která byla přijata Radou předsedů vlád Svazu nezávislých států v roce 1992).

16. SAUVAGEAU, Philippe

La Bibliothéque nationale du Québec [Národní knihovna Québecu] / Philippe Sauvageau

In: Bull. Bibl. France. - [Paris]. - 0006-2006. - 43, č. 4 (1998), s. 36-40.

Vzhledem k odlišné kulturní a jazykové situaci disponuje kanadská provincie Québec - jako jediná z kanadských provincií - vlastní národní knihovnou, vytvořenou v roce 1967. Článek seznamuje s funkcemi této knihovny: shromažďovat, uchovávat a zpřístupňovat dokumentární patriotika Québecu, být nabyvatelem povinného výtisku publikací zde vydaných (knihy, časopisy a noviny, mapy, hudebniny, grafika, umělecké reprodukce, pohlednice, zvukové záznamy, počítačové programy a publikace na mikromédiích), uchovávat a zpřístupňovat osobní archivy literátů a umělců, zpracovávat souběžnou a retrospektivní bibliografii Québecu, zajišťovat funkci agentury ISBN pro kanadské frankofonní vydavatele atd. Až do roku 1989 byla tato knihovna součástí Ministerstva kultury. Od 1. 4. 1989 má statut korporace a k výkonu svých funkcí je přímo pověřena vládou. Je řízena správní radou, která je jmenována vládou a podléhá Ministerstvu kultury a komunikací. Předseda správní rady zároveň vykonává funkci ředitele knihovny. Ve 2. polovině 90. let byla pro knihovnu získána budova bývalé továrny na cigarety v Montréalu a během 6 měsíců přebudována - v roce 1997 byla předána do užívání, což umožnilo soustředění řady pracovišť doposud působících v různých objektech. Knihovna budovu sdílí s Národním archívem Québecu. V závěru autor představuje záměr vytvořit ve spolupráci s městem Montréal „Velkou knihovnu Québecu“ (La Grande bibliothéque du Québec), která by integrovala služby NK a MěK, lépe zpřístupnila sbírky Národní knihovny atd. Důvodem této spolupráce jsou též úspory, redukce místa - pro dvě instituce jedna linka zpracování, jeden systém ochrany atd. Projekt předpokládá otevření novostavby v roce 2002.

17. SKVORCOV, Viktor Vasil'jevič

Bibliotečnoje delo i demokratija [Knihovnictví a demokracie] / Viktor Vasil'jevič Skvorcov

In: Bibliotekovedenje. - [Moskva]. - 0869-608X. - č. 3 (1997), s. 3-13.

Autor referuje o vědecké konferenci „Knihovnictví a demokracie“ (Moskva 1997), jíž se zúčastnili teoretikové i praktikové - zástupci vysokých knihovnických škol, knihoven a dalších kulturních institucí z Ruska, Ukrajiny, Kazachstánu, Tádžikistánu, Arménie, Indie a Sýrie. Na konferenci bylo předneseno 140 referátů v osmi sekcích: knihovnictví a demokracie (1), dějiny knihovnictví a příbuzných oblastí kultury (2), teoretické problémy knihovní vědy a příbuzných disciplín (3), knihovní, bibliografické a informační služby (4), řízení knihovnictví (5), automatizace a nové informační technologie v knihovnictví (6), systém knihovnického vzdělávání (7), knihovnictví a ekologie (8). Autor komentuje a hodnotí řadu příspěvků. V případě první sekce shrnuje, že demokraticismus se stal dominující charakteristikou profesní mentality ruských knihovníků. Zároveň upozorňuje, že současná situace, jejímiž důsledky jsou zavírání knihoven, chybějící prostředky na akvizici, nízké mzdy pracovníků nebo dokonce jejich nevyplácení, stále se zhoršující podmínky pro vědeckou práci a pro přípravu odborníků, nepřispívá k realizaci demokratických zásad. Autor šířeji komentuje vystoupení předních teoretiků ve 3. sekci: A. N. Vanějeva (nutnost přehodnocení některých hodnot v knihovnické teorii a praxi vyvolaná změnou sociálně-ekonomické situace), N. S. Kartašova (nezbytnost vědecké argumentace při řízení knihovnictví), A. I. Ostapova (koncepte knihovny jako znalostní struktury). V 8. sekci upozorňuje na zajímavý aspekt příspěvku V. I. Těrešina (ekologická bezpečnost pracovníků knihoven). Celkově autor hodnotí konferenci kladně. Oceňuje vysokou úroveň příspěvků, její široké zaměření, orientaci na jeden z neaktuálnějších problémů, ale také fakt, že i přes velmi obtížné podmínky se vědecká práce rozvíjí.

18. STOLJAROV, Jurij Nikolajevič
Itogi razvitija otečestvennych bibliotek k koncu vtorogo tysjačeleťija [Výsledky rozvoje ruských knihoven na konci druhého tisíciletí] / Jurij Nikolajevič Stoljarov
In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 10 (1998), s. 36-51.
Autor, profesor Moskevské státní univerzity kultury, představuje první náčrt stati „Dějiny (ruských - pozn. red.) knihoven“ pro připravovanou Velkou encyklopedii Ruska. Přehled vývoje knihoven a písemnictví vůbec (na území Ruska v hranicích roku 1913) začíná informací o piktogramech pocházejících z 6.-4. tisíciletí př. n. l., které byly nalezeny v oblasti Azova (jsou považovány za nejstarší na světě). Dále uvádí hlavní historické mezníky dějin knihoven s podrobnějším výkladem od 19. století. Zde pak nalezneme i přehled vývoje ruského knihovnického školství, od 50. let 20. století je zachycena sféra vědeckých a technických informací atd. Přínosem článku je pokus o zhodnocení knihovnictví sovětského období z hlediska jeho pozitiv i negativ.
19. TEPLITSKAIA, Helen
Librarians as facilitators of Democracy and Partners in International Relations [Knihovníci jako ti, kdo usnadňují demokracii a partnerství v mezinárodních vztazích] / Helen Teplitskaia
In: Libri : J. Libr. Inform. Serv. - [Copenhagen]. - 0024-2667. - 48, č. 2 (1998), s. 102-115. Lit. Příl.
Situace v bývalém Sovětském svazu a úkoly a možnosti knihovníků v rozvoji spolupráce v obchodě, vzdělávání a kultuře, s důrazem na mezinárodní vztahy. Autorka, americká knihovnice ruského původu, informuje o některých aktivitách, v jejichž počátcích a čele sama stojí. Obecně charakterizuje změny k lepšímu i horšímu, k nimž došlo po roce 1989 ve střední a východní Evropě, i postoj Západu k tomuto vývoji. Středem zájmu knihovníků jsou rostoucí informační potřeby, akcentuje se význam Internetu zvláště při ztížení akvizice vyvolaném finančními potížemi. Autorka popisuje několik amerických projektů týkajících se většinou ekonomických informací: činnost podvýboru Americké asociace knihoven (ALA) pro Euroasii a Střední Asii, Americko-ruského obchodního institutu (ARBI), Americko-ruské obchodní komory (ARCCI), Americko-euroasijské obchodní komory (AECC) a také spolupráci v oblasti zdravotnických informací. Článek je doplněn ukázkami z webovských stránek některých projektů.
20. UMLAUF, Konrad
Anspruch und Wirklichkeit Öffentlicher Bibliotheken [Požadavky na práci veřejných knihoven a jejich skutečné plnění] / Konrad Umlauf
In: Bibl. Forsch. Prax. - [München]. - 0341-4183. - 22, č. 3 (1998), s. 293-303. Lit.
Autor srovnává úkoly, které ukládá veřejným knihovnám Sdružení německých knihovnických svazů (Bundesvereinigung Deutscher Bibliotheksverbände) v programovém dokumentu „Knihovny '93“ (Bibliotheken '93. Strukturen, Aufgaben, Positionen), s praxí služeb čtenářům, s nabídkou různých druhů materiálů pro orientaci v politickém dění, občanskou angažovanost a každodenní informovanost občanů. Toto srovnání je provedeno na základě výsledků speciálně zaměřeného průzkumu. Je vysvětlena metoda průzkumu vybraných knihoven různých lokalit a kritéria výběru knihoven (4 skupiny podle počtu obyvatel), stanovení indikátorů pro dotazník na základě tabulárního přehledu úkolů uvedených ve zmíněném programovém dokumentu. Výsledky průzkumu, provedeného v srpnu 1997, jsou předloženy v tabulkách doplněných slovním výkladem a autorovým hodnocením - kritikou rozporu mezi deklarovanými požadavky a skutečnou praxí.
21. WINSTON, Mark
The Role of Recruitment in Achieving Goals Related to Diversity [Úloha náboru při dosahování cílů týkajících se etnické různorodosti] / Mark Winston
In: Coll. Res. Libr. - [Chicago]. - 0010-0870. - 59, č. 3 (1998), s. 240-247. Lit. 38.
Důvodem k publikování článku o teorii náboru (se zaměřením na místa knihovníků vysokoškolských knihoven) bylo zjištění, že ve vysokoškolských knihovnách nepracuje dostatečné množství knihovníků z řad etnických menšin. V našich poměrech, které se v otázkách menšin liší od amerických, bude čtenáře zajímat především sama teorie náboru, která má praktické využití při vytváření náborové strategie. V článku jsou uvedeny faktory působící na jednotlivce při výběru povolání a faktory, které vyvolají kladnou reakci na nábor do knihovnické profese.
22. ZEMSKOV, Andrej Il'jič
Naučno-techničeskije biblioteki i sozdanije informacionnogo obščestva v Rosii [Vědeckotechnické knihovny a budování informační společnosti v Rusku] / Andrej Il'jič Zemskov
In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 10 (1998), s. 3-6.

Ředitel Státní veřejné vědeckotechnické knihovny Ruska (GPNTB) si klade otázku, přibližuje-li se Rusko k informační společnosti a jakou úlohu v tom mohou hrát knihovny. Připomíná definici informační společnosti a její základní charakteristiky. Pojmenovává problémy, s nimiž se Rusko v dané souvislosti potýká. Především jde o infrastrukturu. Autor se neobává tolik technické stránky (i když zajištění telekomunikačního propojení na celém ohromném území Ruska je obtížné), jako spíše sociální dimenze: spolehlivost fungování rozlehlého systému závisí na kvalitě práce každého řadového pracovníka, přechod z režimu takřka výlučného užívání telekomunikační specialisty na masové využití přinese zesílení informačního šumu. Otevřená informační společnost vyžaduje odstranění stále přežívající praxe vytváření speciálních informací „pro šéfy“ a jiných „pro lidi“. Současně je nutno snažit se o vysokou úroveň vlastních ruských elektronických produktů a vštěpovat důvěru v kvalitu a hodnověrnost veřejných informací a v samotnou síť (aby jí lidé svěřovali výsledky své práce bez obav, že budou vzápětí ukradeny...). Toto by mělo být předmětem péče a kontroly knihovníků a jejich profesních organizací. Další předpoklad - dostatek lidí připravených s technikou pracovat - je dle autora v Rusku realizovatelný vzhledem k celkově vysoké úrovni všeobecného vzdělání a také vzhledem ke spontánnímu zájmu hlavně mládeže o informační technologie.

23. ŽDANOVA, Tamara Anatol'jevna

Sozdanije Sibirskogo mezhdunarodnogo bibliotecnogo centra : Priglašeniye k partnerstvu v oblasti nepreryvnogo obrazovaniya [Vytvoření Sibiřského mezinárodního knihovnického střediska : Pozvání ke spolupráci v oblasti permanentního vzdělávání] / Tamara Anatol'jevna Ždanova

In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 7 (1998), s. 39-42.

Projekt Sibiřského mezinárodního knihovnického střediska nových informačních technologií, výzkumu a permanentního vzdělávání (dále Středisko) vznikl jako reakce na změny probíhající po rozpadu Sovětského svazu, na zesilující tendence k decentralizaci a regionalizaci v samotném Rusku (vedou sice k větší samostatnosti regionů, mají však i negativní dopad v podobě jejich uzavřenosti a zprětrhání kooperačních vazeb). Současně se zvyšuje nedostatek knihovnických odborníků a úroveň stávajících pracovníků morálně zastarává. Proto je jedním z hlavních cílů zamýšleného Střediska vytvoření kooperativního systému permanentního vzdělávání. Dalším cílem je tvořit a napomáhat realizaci strategických knihovnických programů a tím přispívat ke konsolidaci knihovnictví v regionu, na úrovni Ruské federace i v mezinárodním měřítku. Středisko se bude snažit spojit snahy knihovnických a informačních institucí včetně školských zařízení Sibíře a Dálného východu (s možným přesahem do asijsko-pacifické oblasti), vytvářet podmínky pro výměnu profesních zkušeností, provádět výzkum, pomáhat při zpracování studijních programů a publikací atd. Iniciátorem projektu je Státní veřejná vědeckotechnická knihovna Sibiřského oddělení Ruské akademie věd (GPNTB SO RAN), která již má statut a funkce koordinačního střediska vědeckých knihoven Sibíře a Dálného východu.

Redakce se omlouvá za chybu v číslování Novinek, ke které došlo v č. 6/98.